

רודף העפיפונים ומחפשי השָׂרָאָה

מטרת התפילה בימים הנוראים

מאת הרב גייל שוסטר-בוסקילה
דרשה ליום כיפור תשס"ו בקהילת הוד והדר

היום מוכרים לנו רוחניות ופתרונות לכל בעיותינו מעל דפי העיתונות וגלי האתר. לפעמים אפילו קשה להתחמק מפרשנות פְּסִיכו־סְפִירִיטוּאָלִית ההולכת והחודרת לתודעתנו בארץ לאחרונה. יְתֵרָה מְזוּ בשבועון TIMEOUT תל אביב יש מדור שנקרא "פנאי ותודעה". כל שבוע ושבוע גורמים שונים מפרסמים את פעילויותיהם לקהל הרחב שמחפש חוויות אחרות ומקוריות--מיוגה עד לסמינר להתעוררות/התבוננות-יהודית, מודרך ע"י רב, ליום כיפור בים המלך.

מה שמשמע מכל זה? שלא מעט אנשים מחפשים השָׂרָאָה. לידיעתכם גם אני רואה את עצמי כחלק מהקהל המחפש. לכן חיפוש אחרי השָׂרָאָה הנושא שלי הערב.

לשמחתי בשנה שעברה כמה דברים **תפסו את דמיוני ועוררו בי השָׂרָאָה**. אחד הבולטים הוא הספר רב-מכר "**רודף העפיפונים**". אני לא אספר את העלילה אבל הרקע לקטע שאני אקרא הוא **משבר חריף** שעובר גיבור הספר. מהפרק הראשון **ידעתי** שאני אשלב קטע ממנו בדרשה שלי להערב. אבל רק לקראת סוף הספר גילתי את המילים **שצבטו את ליבי וחדרו לנשמת**--הן המילים שנועדו להיקרא כאן כעת.

קריאה קטע מהספר של **חלאד חוסייני**, "**רודף העפיפונים**" פרק 25 עמודים 4-313

לדעתי, יש כמה הבדלים ברורים בינינו היושבים כאן בערב יום הכיפורים לבין הגיבור של "**רודף העפיפונים**".

1. אנחנו יודעים **לאיזה כיוון** לפנות מפני שכל הציווד הדרוש לתפילה כבר בידינו
2. אנחנו יודעים בדיוק **איזה מילים** להגיד בשעת התפילה
3. אין בדרך כלל **סימני חרדה** או פאניקה בקהל בזמן שאנחנו מתחילים להתפלל

¹ **כיוון:** התכנסנו כאן, ככל שנה, בסדר שנקבע מראש. כולם יודעים את שעת התפילה ולא יזזה אגף של האולם אנחנו שייכים. ארון הקודש ונר התמיד מכווינים אותנו בצורה מדויקת. לא היו תנאים כאלה לגיבור הספר. בנוסף לזה הוא פעל לבד, בנסיבות קשות ומבולבלות.

² **מילים:** לפני כמה דקות סיימנו את התפילה החשובה "כל נדרי". לו הייתי שואלת, באקראי, כמה נוכחים פה לדקלם את התפילה בלי מחזור, אינני בטוחה שהיו מצליחים (לפחות לא יותר ממני) לזכור את הכול בעל פה. תרגיל זה היה ממחיש לנו את הדילמה של גיבור הספר, הוא לא זכר את המילים הנכונות, לכן מלמל משהו קרוב לתפילה שהתכוון לומר. אולי זה היה תרגיל טוב להחזיר את כולנו למצב האידיאלי לתפילה – לחץ מתון כדי לגרום לשינוי בהרגשה ופְּסָקִיטָה בעת תפילתנו. **אינני בטוחה שהמילים עצמן חשובות לנו אלא המעמד והכוונה של כולנו בעת התפילה.**

³ **סימני חרדה:** ייתכן שאנחנו צריכים לקנאות בגיבור הספר בגלל המהפך שעבר. הייתה לו הוויה אדירה של תפילה ותחושה בעת ובעונה אחת. לעתים חלים שינויים חשובים בנו בעת ניסיונות החיים הלא נעימים. בעולם המודרני אנחנו בדרך כלל מחפשים ומשבחים את השלווה אבל **כולנו ערים לאפשרות שהשלווה עלולה להוביל לשְׁאֵנוּת ולאַפְתָּה.** ידוע לכולם שחווייה **מחרידה לא פחות מְשַׁמְעוּתִית בחיינו—היא חרוטה על זיכרונותינו אפילו יותר מהזמנים הנשגבים שבילינו.**

האם זו הסיבה שהתפילה **"כל נדרי"** אפופה במשמעויות כבדות? מעניין שהתפילה הזו עדיין גרומת להמונים לבוא לבתי כנסת ברחבי העולם ולהתפלל. מה מטרתנו ברגע שהחלטנו להגיע לבית הכנסת ולהתפלל?

להגעת בפסגת הרוגע?

להתמודד עם הקשיים?

לחפש סליחה ומחילה?

אולי יש תשובה באחד משיריו של אדמיאל **קוסמן** - **"אינני מתנועע בשעת התפילה"**

כפי שהצהרתי בפתחת דבריי גם אני רואה את עצמי כחלק מהקהל המחפש

השְׁרָאָה—אבל האם אפשר להגדיר את המילה הִשְׁרָאָה?

קחו כמה שניות ותתחילו לחשוב על זה... (תרגיל דמיון מודרך)

אקריא את כמה דברים שעוררים בי הִשְׁרָאָה:

ספר משובח, שירה מְאֻתָּגֶרֶת, נוף מרהיב, סיור מרתק במוזיאון,

אירוע מרגש (כמו חתונה), קטע מוזיקאלי נפלא,

שיחה מעניינת עם אנשים מרתקים, צחוק של ילדים קטנים,

הפנים של בני המשפחה סביב השולחן בחג או בשבת,

שילוב מושלם של ניגון אהוב ותפילה

אני גם רואה את עצמי כחלק מהקהל המחפש הִשְׁרָאָה ובדרך כלל אני מוצאת אותה

בתוך המקורות שלנו. בשבילי זה חיפוש רציני ומחייב שהתחיל הרבה לפני שהוסמכתי

לרבנות.

אבל בכל זאת למה לחפש הִשְׁרָאָה הקשורה לתפילה? <http://kodesh.snunit.k12.il/i/0.htm>

משנה תורה להרמב"ם **הלכות תפילה וברכת כוהנים-הלכות תפילה פרק ד**

^{טו} כוונת הלב כיצד: כל תפילה שאינה בכוונה, אינה תפילה; ואם התפלל בלא

כוונה, חוזר ומתפלל בכוונה. מצא דעתו משובשת וליבו טרוד--**אסור לו להתפלל**,

עד שתתישב דעתו. ...

^{טז} כיצד היא הכוונה--שיפנה ליבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא עומד

לפני השכינה; לפיכך צריך לישוב מעט קודם התפילה, כדי לכוון את ליבו, ואחר כך

יתפלל, בנחת ובתחנונים. ולא יעשה תפילתו כמי שהיה נושא משאוי (משוא),

משליכו והולך לו; ...

^{יז} תפילות של פרקים כגון תפילת מוסף ראש חודש, ותפילת המועדות--צריך

להסדיר תפילתו ואחר כך עומד ומתפלל, כדי **שלא ייכשל בה**.

אין לי ספק שהרבה חברי הקהילה **מוצאים הִשְׁרָאָה ומתפללים מתוך כוונה** בזמן

התפילה המסורתית. **אבל** לפעמים, יש פה ושם, חברים שקשה להם או שמתלבטים או

שטרודים.

וידוי: בדרך כלל אני מתחילה את החיפוש שלי לעבר **השָׁרָא וכוונה** בזמן תפילת העמידה. בזמן זה אני מהרהרת על כל המילים הכתובות בסידור או במחזור. לעתים הם לא מובילות אותי ליעד שאני חפצה בו--כוונה מלאה בשעת התפילה. לכן אני מנסה לזכור שיר או מקרה או אחד הדברים שברשימה--לעורר **השָׁרָא כדי להגיע לכוונה מלאה**. (בימים הנוראים אני מביאה איתי מחזור נוסף עם פרושים נבונים).

הערב, בתחילת צום יום כיפורים, אני מזמינה את כולכם **לחיפוש משוטף בעקבות השָׁרָא שתוביל לכוונה בזמן תפילה**.

מעניין אותי מאוד לשמוע **מכם**, חברי, את ההרהורים שלכם בנוגע ל**השָׁרָא**, לכוונה ולתפילה.

לכן אני מציעה לכל מי שחפץ לחלק את החיפוש שלו/שלה איתי או עם אחרים, כמה אִלְטֶרְנָטִיבֹת:

- אחרי התפילות הערב לטייל ולקיים דיון איתי בכיוון שכונת הדרים או בדרך שלכם עם הסובבים אתכם
- בעת התפילות להתמקד בתפילה אחת ולבחון את המשמעויות כדי לקשר אותה לחייכם
- במשך היום אפשר לגשת אלי ולקרוא מהדפים השונים שהכנתי שמועילים למחפשי כוונה בזמן תפילה
- אחרי החג לשלוח הודעות ברשימת התפוצה שלנו בדוא"ל כדי לשתף כולנו ברעיונותיכם

שיר של יהודה **עמיחי** **מפתח סגור פתוח** (עמ' 129 מספר 7)

אולי יחד נמצא את השָׁרָא שתלווה אותנו במשך כל השנה.

גמר חתימה טובה!

תרגום התפילה כל נדרי: מספר במעגלי החיים מאת מצגר ולנגנטל

כל נדרים ואָסורים ושְבוּעוֹת וחרמות וקונמות וקנסות וכינויים שְנִדּוֹר ושנשבע ושנִחָרִים ושנאסור על עצמנו, מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבא עלינו לטובה, על כולם אנו מתחרטים, כולם יהיו מותרים, נטושים, ומושבתים, בטלים ומבוטלים, לא שרירים ולא קיימים. נדרינו אינם נדרים ואָסרינו אינם אָסורים ושְבוּעוֹתינו אינן שְבוּעוֹת.

הסבר:

<http://www.hibba.org/songs/kipor/kolnidry.htm>

בשתי השורות הראשונות מונה המחבר סוגים שונים של נדרים, איסורים ושְבוּעוֹת. נדרי = נדרים,
אסרי = איסורים שאסרנו על עצמנו,
שְבוּעי = נדרים שקבלנו על עצמנו בשְבוּעה,
נידויי = דברים שנידוינו עצמנו מהם,
חרמי = נדרי המחירים משהו להקדש, כמו נכסים שיהיו מוקדשים למטרה כלשהיא, קונמי = נדרי האוסר על עצמו משהו שיהא עליו כקרבן,
קונחי וקונסי = נדרים בנוסח קונם.

בהמשך, כל מה שצויין לעיל, אשר נדרנו בעבר ואשר נידור בעתיד, אשר נשבענו ואשר נישבע, אשר אסרנו ואשר נאסור – נדרינו אינם נדרים, שְבוּעוֹתינו אינן שְבוּעוֹת ואיסורינו אינם איסורים. על כולם אנו מתחרטים. תהא השפעתם מבוטלת. אנו זונחים אותם ואינם קיימים עוד. כולם בטלים ומבוטלים. ואז הקב"ה סולח לבני עמו, כי העוונות שנעשו או ייעשו עקב אי קיום הנדרים הינם מעשים שבשגגה.

All vows, obligations, oaths or anathemas, pledges of all names, which we have vowed, sworn, devoted, or bound ourselves to, from this day of atonement, until the next day of atonement (whose arrival we hope for in happiness) we repent, beforehand, of them all, they shall all be deemed absolved, forgiven, annulled, void and made of no effect; they shall not be binding, nor have any power; the vows shall not be reckoned as vows, the obligations shall not be obligatory, nor the oaths considered as oaths."

משנה תורה להרמב"ם ספר אהבה הלכות תפילה וברכת כוהנים-הלכות תפילה פרק ד

- א** חמישה דברים מעכבין את התפילה, אף על פי שהגיע זמנה--טהרת הידיים, וכיסוי הערווה, וטהרת מקום התפילה, ודברים החופזין אותו, וכוונת הלב.
- ב** טהרת הידיים כיצד: רוחץ ידיו במים עד הפרק, ואחר כך יתפלל. היה מהלך בדרך והגיע זמן התפילה, ולא היה לו מים--אם היה בינו ובין המים ארבעה מילין, שהם שמונת אלפים אמה--הולך עד מקום המים ורוחץ, ואחר כך יתפלל; היה בינו ובין המים יתר מכאן--מקנח ידיו בצרור או בעפר או בקורה, ומתפלל.
- ח** טהרת מקום התפילה כיצד: לא יתפלל במקום הטינופת, ולא במרחץ, ולא בבית הכיסא, ולא באשפה, ולא במקום שאינו בחזקת טהרה עד שיבדקנו. כללו של דבר--כל מקום שאין קורין בו קרית שמע, אין מתפללין בו. וכשם שמרחיקין מצואה ומי רגליים וריח רע ומן המת ומראיית הערווה, לקרית שמע--כך מרחיקין, לתפילה.
- יא** מי שגיהק ופיהק ונתעטש בתפילתו--אם לרצונו, הרי זה מגונה; ואם בדק גופו קודם שיתפלל ובאו לאונסו, אין בכך כלום. נזדמן לו רוק בתפילתו, מבליעו בטליתו או בבגדו; ואם היה מצטער בכך, זורקו בידו לאחוריו, כדי שלא יצטער בתפילה, ונמצא טרוד. יצא ממנו רוח מלמטה כשהוא עומד בתפילה שלא לדעתו--שותק עד שתכלה הרוח, וחוזר לתפילתו.
- טו** כוונת הלב כיצד: כל תפילה שאינה בכוונה, אינה תפילה; ואם התפלל בלא כוונה, חוזר ומתפלל בכוונה. מצא דעתו משובשת וליבו טרוד--אסור לו להתפלל, עד שתתיישב דעתו. לפיכך הבא מן הדרך, והוא עייף או מצר--אסור לו להתפלל, עד שתתיישב דעתו: אמרו חכמים, שלושה ימים, עד שינוח ותתקרב דעתו, ואחר כך יתפלל.
- טז** כיצד היא הכוונה--שיפנה ליבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא עומד לפני השכינה; לפיכך צריך לישב מעט קודם התפילה, כדי לכוון את ליבו, ואחר כך יתפלל, בנחת ובתחנונים. ולא יעשה תפילתו כמי שהיה נושא משאוי, משליכו והולך לו; לפיכך צריך לישב מעט אחר התפילה, ואחר כך ייפטר. חסידים הראשונים היו שוהין שעה קודם התפילה, ושעה אחר התפילה, ומאריכין בתפילה שעה.
- יח** וכן אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך שיחה, ולא מתוך מריבה, ולא מתוך כעס--אלא מתוך דברי תורה. ולא מתוך דין הלכה, אף על פי שהם דברי תורה, כדי שלא יהא ליבו טרוד בהלכה--אלא מתוך דברי תורה שאין בה עיון, כגון הלכות פסוקות.
- יט** תפילות של פרקים כגון תפילת מוסף ראש חודש, ותפילת המועדות--צריך להסדיר תפילתו ואחר כך עומד ומתפלל, כדי שלא ייכשל בה.
- כ** היה מהלך במקום סכנה כגון במקום גדודי חיות וליסטים, והגיע זמן התפילה--מתפלל ברכה אחת, וזו היא: צורכי עמך ישראל מרובין, ודעתם קצרה; יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו, שתיתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו, ולכל גווייה וגווייה די מחסורה, והטוב בעיניך עשה; ברוך אתה ה', שומע תפילה. ומתפלל אותה, כשהוא מהלך בדרך; ואם יכול לעמוד, עומד. וכשהוא מגיע ליישוב, ותתקרב דעתו--חוזר ומתפלל תפילה כתקנה, תשע עשרה ברכות.